

Hofmann) megválasztása a tavalyi, szöfiai közgyűlésen már megtörtént.

A teljes ülések közötti napokon a 16 szekció illetve bizottság ülései zajlottak le. E szakmai értekezletek a tapasztalatcsere és egymás tájékoztatása szempontjából voltak elsősorban értékesek.

A vendéglátó Olasz Könyvtáros Szövetség a konferencia napjain könyvtárlátogatásokat (többek között a Vatikán

könyvtárának a megtekintését) szervezett, szept. 18-án pedig társas kirándulást rendezett Róma környékére.

Az IFLA főtitkára a záróülésen bejelentette, hogy 1965-ben Helsinkiben lesz a következő konferencia, éspedig augusztus 16 és 20-a között; 1966-ban pedig Hollandia látja majd vendégül az IFLA közgyűlést.

dr. Székely Sándor

Könyvtári együttműködés Várpalotán

A Könyvtáros októberi számában Páldy Róbert Városi könyvtárpolitikát c. cikkében tájékoztatást ad arról a javaslatról, amelyet a Művelődésügyi Minisztérium ösztönzésére készített az Országos Könyvtárügyi és Dokumentációs Tanács a városi könyvtárak fejlesztéséről. Az említett cikk a javaslatban szereplő kérdések közül kettővel foglalkozik részletesebben: a városi tanács könyvtárpolitikai irányító tevékenységének a város területén működő összes könyvtárra való kiterjesztésével, s — ami ezzel szervesen összefügg — a különböző hálózatokhoz tartozó könyvtárak együttműködésének megteremtésével.

Nálunk, Várpalotán — de tudtommal más városokban is — jóval előbb történtek már intézkedések ezeknek a problémáknak a megoldására, és több mint egy éves gyakorlat alapján kialakultak, vagy legalábbis már kialakulóban vannak a könyvtárpolitikai irányítás és az együttműködés keretei, szervezeti formái.

Melyek voltak azok a főbb indokok, amelyek sürgetően szükségessé tették az egységes könyvtárpolitikai irányítást, és a különböző fenntartók hatáskörébe tartozó könyvtárak tervszerű és szervezett együttműködésének megteremtését?

Mindenekelőtt a város települési viszonyai és gazdasági adottságai. Várpalota nagy területen fekvő, szétszórt város, amely három, egymástól csaknem teljesen különálló részből áll. A régi Várpalotából, a hajdan külterületként szereplő Pétfürdőből, a hozzácsatolt Inota faluból és az e mellett újonnan épített gyártelepből, hogy az egyes bányatelepekhez (aknákhöz) csatlakozó kisebb lakótelepeket ne is említsük. Mindebből következik, hogy bár lakóinak száma az ideiglenes bejelentettekkel együtt is csak 35 000 fő, a város egyik szélétől a másikig nagyobb utat kell megtenni, mint kétszer ekkora lélekszámú zárt telepítésű városainkban.

Másik fő jellegzetessége, hogy tipikus ipari város, amely az ország egyik legfejlettebb ipari megyéjében a megye összes ipari termelésének csaknem egyharmadát, alumínium ipara pedig az országos termelésnek is több mint felét adja. Hét országos jelentőségűnek tekinthető nagyüzeme van.

Ezek a tényezők határozták meg az elmúlt másfél évtizedben kialakult könyvtári hálózat jellegét is. A városi könyvtár mellett, amelynek jelenleg hat egysége (felnőtt könyvtár, önálló gyermekkönyvtár és négy fiókkönyvtár, illetve könyvkölcsönző) működik, valamennyi nagy üzemben is létesült szakszervezeti könyvtár. Ezek között olyanok is vannak, mint a főfoglalkozású, valamint félnapos mellékfoglalkozású könyvtárossal dolgozó bányász könyvtár. A bányász könyvtár elhelyezés szempontjából évekig lényegesen jobb helyzetben volt, mint a városi könyvtár, és 1962-ig állomány és olvasói létszám tekintetében is lépést tudott vele tartani. Rajta kívül a Nitrogénművek ugyancsak egy főhivatású és egy mellékfoglalkozású könyvtárost foglalkoztat, az Alumíniumkohó—Erőmű egyesített könyvtárában pedig szintén hivatásos könyvtáros dolgozik. A szakszervezeti könyvtárakhoz hasonlóan minden üzemben megalakultak a műszaki könyvtárak is, melyeknek állománya 1000—6000 kötet közt váltakozik. Köztük van olyan is, amely függetlenül a könyvtárossal működik. Mindezekhez külön hálózatként kilenc iskolai könyvtár csatlakozik.

Ilyen nagyfokú könyvtári ellátottság mellett a sűrűlódásmentes, és eredményes könyvtári munka, a könyvtártelepítések kellő összehangolása, a feladatok célszerű megosztása stb. csak a különböző könyvtárak megfelelő együttműködése alapján valószínűsíthető. Ennek megteremtését azonban hosszabb időn át akadályozta a hatáskörök tisztázatlansága, a fenntartók gyakorta felülről táplált elfogultsága, s egy olyan szervnek a hiánya, amely alkalmas lett volna az együttműködést gátló tényezők kiküszöbölésére s az egységes könyvtárpolitikai irányítás megvalósítására.

A további fejlődést akadályozó széttagoltság, a párhuzamos könyvtártelepítések stb. megszüntetése és a város egész területére kiterjedő egységes könyvtárpolitikai

elvek érvényesítése érdekében a városi könyvtár 1963 nyarán javaslatot terjesztett a városi pártbizottság elé. A pártbizottság a javaslatot megtárgyalta és határozatot hozott a pártbizottság agit. prop. osztálya mellett tanácsadó szervként működő könyvtári tanács megalakítására. A határozat a város egységes könyvtárügyének kialakítása és a különböző típusú könyvtárak munkájának összehangolása érdekében a következőkben jelölte meg a könyvtári tanács feladatát:

- a) szoros együttműködés teremtése a különböző könyvtárak között;
- b) a könyvtártelepítések összehangolása és a feladatok olyan megosztása, hogy az a város települési stb. viszonyainak, a lakosság érdekének és a gazdaságosság elvének minél jobban megfeleljen;
- c) az egyes könyvtárak gyűjtőkörének meghatározása, az értékesebb szakkönyvek beszerzésének célszerű megosztása, és a rövid úton történő könyvtárközi kölcsönzés helyi módszereinek kialakítása;
- d) a korszerű könyvtári módszerek és tapasztalatok alkalmazásának elősegítése valamennyi könyvtárban;
- e) az időszerű könyvtári feladatok végrehajtásának egyeztetése.

A könyvtári tanácsnak, amely negyedévenként tartja üléseit, tagja valamennyi könyvtárvezető, valamint a pártbizottság agit. prop. osztályának és a városi tanács művelődésügyi osztályának képviselője. Rajtuk kívül meghívják minden értekezletre a megyei könyvtárat és a SZMT központi könyvtárat, valamint — a napirendtől függően — a fenntartó szakszervezetek illetve üzemek képviselőit.

A könyvtári tanács kezdetől fogva ügyelt arra, hogy az együttműködés megvalósítása ne kerüljön összeütközésbe a magyar könyvtárügy hálózati elvével, sőt a közreműködő könyvtárak tevékenységének javításával még elő is segítse annak megszilárdulását.

A szervezeti felépítésben az első év tapasztalatai alapján annyi módosulás történt, hogy a városi tanács VB 1964 júliusában tartott ülésén a városi tanács egyik albizottságává minősítette a könyvtári tanácsot, s ezt a határozatot a városi tanács ülése is megerősítette. Ez a tény önmagában is mutatja, hogy Várpalotán az egységes könyvtárpolitika megteremtése nem könyvtárosi „vesszőparipa”, és nem is csak a művelődési dolgozók belső ügye, hanem a város legfőbb vezető szervének is határozott törekvése. Módosulásnak számít még az is, hogy a könyvtári tanács az augusztus 15-én kiadott 146/1964. MM. sz. utasításban használt kifejezéshez igazodva nevét könyvtárközi bizottság-ra változtatta.

A Várpalotai Városi Könyvtár olvasóterme

Bár a bizottság életrekeltését előíró pártbizottsági határozat óta mindössze 15 hónap járt el, eredményei máris említésre méltók. Az alakuló ülés megállapítása szerint a kitűzött célok megvalósítása, az előírt feladatok végrehajtása csak akkor lehetséges, ha a statisztikai adatoknál többet megmutató pontos *helyzetkép áll rendelkezésre a város könyvtáiról*. Ezért a városi tanács művelődésügyi osztálya, a városi könyvtár, egy szakszervezeti és egy műszaki könyvtár képviselőjéből álló brigád meglátogatta az összes könyvtárt, megvizsgálta helyzetét, működési feltételeit, eddigi munkáját és eredményeit.

A sok hasznos tapasztalatot adó felmérés alapján a városi könyvtár a városi tanács VB elé jelentést terjesztett, amelyet külön napirendi pontként tárgyaltak meg. Jelentősége, hogy a VB nemcsak saját könyvtárának, hanem a *város egész könyvtári életének problémáit megismerte*. Ennek szerves folytatásaként pedig — ez már az egységes könyvtárpolitikai irányítás gyakorlati megvalósítása — *külön-külön napirendi pontként foglalkozott a három legnagyobb szakszervezeti könyvtár munkájával is*. Ezekre az ülésekre természetesen meghívta a SZMT képviselőjét is.

A könyvtárközi bizottság a könyvtárosok személyes kapcsolatának erősítésére és szakmai továbbképzésének rendszeressé tételére havonta közös *továbbképzési napot* szervezett, ennek megtartására minden hónap első szombatján más-más könyvtárban jönnek össze.

Nemcsak elvi természetű kérdésekben segíti a munkát a közös összefogás, hanem a gyakorlati teendőikben is. Például részleges megállapodás született a könyvtártelepítések kérdésében. A városi könyvtár a II. kerületben (Pétfürdőn) és a III. kerületi (Inota) gyártelepen nem tart fenn fiókkönyvtárt. Ezekben a városrészekben a Nitrogénművek, illetve az Erőmű és az Alumíniumkohó könyvtára ellátja a területi feladatokat is. Nyilván az I. kerületben szintén sikerül majd megoldást találni a *városi könyvtár és a bányász könyvtár* munkájában még meglévő párhuzamosságok megszüntetésére. A részben már megoldott, részben még megoldás előtt álló gyakorlati kérdések között olyanok is vannak például, mint az *elavult könyvek* egységes szempont szerint való kivonása valamennyi könyvtárból; vagy azokban a szakszervezeti könyvtárakban, ahol még nincs *csopartos leltár* — és a magárahagyott könyvtáros ezt egyedül nem igen tudná elkészíteni —, a csoportos leltár közös összefogással, brigádmunkában való elkészítése. Ugyancsak folyamatban van a könyvtárak gyűjtőkörének pontos meghatározása, s ennek alapján mind a könyvek, mind a periodikák beszerzésének olyan megosztása, hogy valamennyi *szükséges könyv és periodika megtalálható legyen* a város valamelyik könyvtárában. Ezzel összefüggésben — egyelőre még kísérleti stádiumban — megvalósult a rövid úton történő *helyi könyvtárközi kölcsönzés*. Lényege: minden könyvtárnál van minden könyvtárvezetőnek személyi lapja, és telefonigénylésre az ő nevére történik a könyv kölcsönzése és küldönccel való azonnali elküldése. Még ebben az évben közös tájékoztató is megjelenik a város könyvtáiról.

Örvendetes, hogy az együttműködésben nemcsak a tanácsi és szakszervezeti könyvtárak vesznek részt, hanem a műszakiak is. Még a tiszteletdíjas műszaki könyvtárosok is nagy örömmel csatlakoznak a közös önképzési napok programjához. A velük való együttműködést nagymértékben elősegítik a *műszaki könyvnapok*, amelyeket ez évben már a könyvtárközi bizottság rendez a város mindhárom kerületében, mégpedig reprezentatív vándorkiállításal összekapcsolva.

Bár a módszertani munka, a propaganda és az olvasószolgálat színvonalának emelése közvetlen formában még nem került szóba, e téren ugyancsak tapasztalhatók eredmények. Az egymás munkájába való bepillantás, *egymás módszereinek és eredményeinek ismerete* egy kis egészséges versenyszellemmel párosulva jótékonyan hat a munka mennyiségi és minőségi fejlődésére. Az olvasók száma például ebben az évben csupán a négy legnagyobb közművelődési könyvtárban is több mint ezer fővel emelkedik a tavalyihoz képest, tehát meghaladja az ötezer főt, s ez már önmagában sem lebecsülendő eredmény.

Végezetül még annyit: ahhoz, hogy a jogosan sürgetett könyvtárpolitikai irányítás és a könyvtárak együttműködése megvalósuljon, segítséget jelenthet egy rendelet kiadása, de *a rendelet önmagában kevés*. Kell hozzá a város vezetőségének helyes művelődéspolitikai szemlélete, a művelődésügyi osztály rugalmas, néha diplomatikus munkája, s olyan népművelési felügyelő, vagy könyvtáros, aki lelke, mozgatója az egész ügynek. S talán mindenekelőtt az, hogy a könyvtárpolitikai irányítás és összefogás olyan legyen, hogy a különböző hálózatokhoz tartozó könyvtárosok ne elnyomásnak, jogaik csorbításának, az egyéni felelősségtől és munkától való szabadulás lehetőségének érezzék, hanem *valódi segítségadásnak*.

Könczöl Imre